

Friedrich Nietzsche: TAKO JE DEJAL ZARATUSTR

Primerjava Platonove Podzemne jame in Zaratustrove votline, pomen višjega človeka.

Nemški filozof Friedrich Nietzsche (umrl leta 1900) je v svoji knjigi Tako je dejal Zaratustra sporočil človeku 20. stoletja: "Bratje, oznanjam vam veselo oznanilo: Bog je umrl." Danes pa bi lahko rekli: človek je umrl. Nastal je odtujeni človek, ki se spreminja v potrošniško blago brez ljubezni in pristnih človeških čustev."

Najbolj pretresljiva resnica 20. stoletja je bila - umiranje in smrt človeka, ki je postal stroj, robot, pogreznjen v mrtvo materijo, ki ga ne more odrešiti. Vsi najsodobnejši računalniki so čisto nebogljeni ob soočanju s človeško bolečino, trpljenjem, boleznijo, razočaranjem, obupom, ki se dokaj pogosto konča s samomorom v narkomaniji in alkoholizmu. Ob vstopu v 21. stoletje moramo reševati človeka in ne Boga, ki je neuničljiv v svoji večnosti.

»Nietzschejev Zaratustra« je torej prelom vsega do zdaj človeškega, je najvišje in je učitelj najvišjega. Z njim poizkuša avtor razložiti temeljno človeško bit. Bit nam ne razloži povsem jasno, nam jo samo nakaže. Nietzsche pravi, da resnic ni, obstajajo samo interpretacije. Zaratustra na svoji poti išče višje spoznanje »brezdanjo besedo« in nam svoj »nauk« razloži v treh ključnih pojmi: nadčlovek, volja do moči in večno vračanje. Zaratustra nas uči človeka, pravi da je človek nekaj, kar je treba preseči. Človek je za nadčloveka ravno to, kar je opica človeku - posmeh ali boleča sramota. Človek je vrh, ki je napeta med živaljo in nadčlovekom - vrh nad prepadom. Je prehod, most med tistim kaj je nižje in tistim kar je višje. Najvišja misel je to, da je človek je nekaj, kar je potrebno preseči. Nadčloveka je potrebno ustvariti na vse načine. Ustvariti nove vrednote pomeni, da mora nadčlovek popolnoma znikati sedanje vrednote nižjega človeka in mora zapisati nove. Tukaj Nietzsche zlasti misli na krščanske vrednote. Tako nadčlovek ne pozna vrednot kot so: ne laži, ne ubijaj, ne kradi in podobno. Danes se nam zdi to zelo nenavadno, saj verjamemo v občost vrednot, ki smo jih prej našteali. Vendar Nietzsche pravi, da je nadčlovek negacija človeka tako, če sprejmemo to misel, moramo sprejeti tudi misel popolnega prevrednotenja vrednot. Saj če nadčlovek nebi presekel človeške vrednote nebi bil njegova negacija. Nove vrednote, presežene vrednote bi naj dale nadčloveku novo smer in nov smisel. Bralcu pa Nietzsche ne pove, kakšne so te prevrednotene vrednote, ni nam dal natančnega opisa nadčloveka in njegovih vrednot. Tako, da razlaga in razumevanje nadčloveka preostane nam samim. Nadčloveka bi si lahko predstavljali od najbolj intelektualno razvitega, razgledanega, do najbolj postavnega, strastnega, uživajočega, do najbolj pustega, samostojnega živega bitja. Nadčlovek je prav tako poln energije in ima voljo do moči, je poln sovraštva in ljubezni. Zelo protisloven človek. Nietzsche se dobro zaveda, da bodo

nadčloveka zavrnilo današnji t.i. dobri in pravični ljudje in pravi, da ga imenovali hudič .

»Praviš, da si svoboden? Tvojo središčno misel hočem slišati, ne pa, kako si se otreseš jarma. Ali si eden od teh, ki ima pravico otresti se jarma? Ni malo tistih, ki so izgubili svojo zadnjo vrednost, ko se osvobodili suženjstva. Svoboden od česa?« Le s tem kratkim odlomkom so liberalci dokončno in nepovratno uničeni. Nanje je postavljen križ. Redki so sposobni premagati prekletstvo Zaratusstre. "Svoboda od" je sen večnega in popolnega sužnja, svobodni duh izbira samo "svobodo za" – z njo začne in z njo končuje. Ti hočeš trgovati, možki? Pojdi in trguj! Nočeš, ne pojdi in ne trguj! Vstajaj, nasmej se, ustvarjaj, tvegaj, moti se – za vse boš plačal, in to v polnem obsegu, in nihče te ne bo rešil pred surovo in neusmiljeno stihijo polnokrvnega živega človeškega bivanja. Jamčiti "svobodo od" je nemogoče. Svobodo jemljejo z močno možko roko, brez jadikovanja, in ne pričakujejo usmiljenja od nikogar.

V Platonovi prisposodbi o podzemni jami je sonce simbol resničnosti, sence pa so tisto kar mi vidimo kot resnico. Glede na to, da v sonce ne moremo pogledati ker nas oslepi, tudi resnice v tisti prvinski obliki ne moremo spoznati. Tudi če jo vidimo, je ne spoznamo in se zato raje obrnemo stran, da nas ne "slepi" več. Vežejo nas namreč spono, ki so v tem primeru čutila in zaznave, ki nas priklenjajo na ta svet. Zanesljivosti čutil (in s tem tudi sebe, ker so čutila naša povezava s svetom) ne moremo preveriti. Zaznava pa vsak drugače. Torej, na nek način smo obsojeni na večno ždenje v jami. Res je vse in hkrati nič. Odvisno od posameznika kakšen pogled ima na življenje in na spoznavnost resnice.